

Kinguliq Unipkaaᑕ
Uqauhut Angiqtauhimayut Matigakhaata
Kinguliq Unipkaanga

Chp 1 – Tamaat Takuungnia

1.1 Naittuq Unipkanga

Hivunnga

Ataani 35mi Uqauhiit Angiqtauhimayuni Legislative Assemblitkut Ikhivayiini uvaluu tugliat ihivayiit Assemblitkunit tukhaqtauvaᑕt ukuninga, Maligakhaq takuuqublugu ikhivaᑕᑕa Ublurvia 31, 2007 ikhivaviat qangiᑕᑕat uvalu ikhivaᑕᑕat tatlimat naliutiraangat. Una tukhingniᑕ tukhiᑕtauvaᑕᑕat 16th Legislative Assemblitkut Qiqauᑕᑕaᑕ 11, 2008mi ihivagamik pigiaᑕᑕihimayaat tahamna titiqiᑕᑕimiyutlu hulilukaangniitlu ihivriūqublūᑕit Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat hapkununga Standing Committitkut Gavamatkut Havakviini (Katimayiiniut)

Background/

Una 14th Legislative Assemblitkut Special Commititkut naupkaqhimayaat Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat (scrola) Takungninga ukiungani 2001mi SCROLA katimatdjutigivaktaat tahamna kinguliq unipkaa q ukiungani 2003mi. Unipkaangani 65nik hivuniurutikhaanik nauniaqhihimayut aulaqitdjutikhainiklu qanuqtut hivitulanganilu aulaqitdjuhik-hainik hivuniurutit nauniaqhugit. Gavamatkut kiuhimayaat hamna unipkaa2003mi.

14th Legislative Assemblitkut katimagamik Kinulingmik Uqau hiit Angiqtauhimayut Maligakhaat ihivriuqhugu ihuaqhaqpaktaa. Ihuaqharamikku una Nanminiit Ukauhiit Makimanahuarutaa Katimayit nauvaktut, unalu Ukauhiit Angiqtauhimayut katimayit, Ukauhiit Commissionagatlu nutaanik havauhikhaanik ihuaqhaiplutik, Ministalu. Maligakhaq tatlikiat ukiut naatpata ihivriuqtauffaq-tukahq.

Una SCROLA ihivriungning hivituyuq hapkunalu uqauhiinik ilituqhuiqtunik naunalkutakhainik naupkaipluni, tahapkuatlu uqauhiit hivunikhainutlu tamaqtailinianutlu ikayuutauniaqtuq, Tahapkut ilituriyauyut Standing Committip Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhainnit huli nakuyut atuqtautaaplutiklu, taima tatlimanni ukiuni

ihivriungningatta aulaniani tahaupkuat
naunaiyaqtuahimayut maligakhami takuuqtiarlugit
havaktaulaaqtut.

2008lu – 2009lu Takuungniata ihivriungninga.

- Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat ihivriuqtaungmat
2003mi ublumimun qaanuq hivuumut
aulahimmagaakhaanik.

- Gavamatkut taamna maligakhaq
atuqtaupkaqpagiakhaanik ihuaqtumik munaritiaqhugulu
nakuyaakhaanik.

- Hivununnganinlu hivunikhait atuqtauyukhatlu
atuqtauvagiakhainik.

- uvvalu Ministauyup Uqauhiit Angiqtauhimayunni
hivunikhait allangungmattaa ikayuutauyaakhaanik
maligakhamut.

- Uvvalu Uqauhiit Angiqtauhimayut Ikhivayiit Maligakhatik
hapkuat pitquhikhatik, itdjuhikhalu Uqauhiitlu
Angiqtauhimayut atuqtauvagiakhainik.

- Nanminiit Uqauhiit Katimayiit maligakhatik hapkuat
Uqauhiit nanminiit atuqtauliqublugit hivumuuhimaaqublugit
inungmingni uqaqpailiqublugitlu.

Hivulliqpangmik Katimayiit gavamatkut unipkaaliuqhimayainik takuriyut, hapkuningalu Uqauhiit pitquhiinik Kanadami humilu autsaimi titiqiuqhimayulu uqauhiit mikhaagut tamaqtailiqublugu munaritarumaplugitlu. Tahamna iningmat Katimaqatigiyaait Kitkutliqaaq tahapkuatlu uqauhingnik hivunikhaqhiuqtut Nanminiit Uqauhiit havaktiitlu nanalaanilu Katimayiit. Katimayiit Kitkutliqaaq uqauhingni apiqhutiqaapata imaluniit ilkayurumakpata hivunikhainut ikayuqtaaliqtut, appiqhuutiliuqhuitiklu Assemblilitkut qaritauyaait takuuruianiit iliplugu, titiqiuqhugitlu.

Katamayiit ihuaqhaiplutik inungnik naalaktukhaanik tautukhaaniklu Katimayiit Katimaliqatta uvvalu Uqauhiit Angiqtauhimayit Attannguyaait qaitqublugu, Uqauhiit Commissionagatlu Nunatiangmi, Nanminiit Uqauhiita Makkitipkai nahuat Katimayiit, Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayii, Nunatiangmilu titiqiuqhimayuni munaqhiyit, Federation Franco Tenoise, NWT Literacy Councilkut.

Katimayiit Katimagamik Hatdji Unipkanga uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhat 2008 – 2009 uqariyaait tahamna atani 35 (1) Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat malikhugu Legislative Assemblitkut Nunatiangmi Hikutilirvia 16,2009mi.

Katimayyiit qanuqtut tuhaqpat hilatiptingnit, naalaktunitlu tautuktunitlu tahapkuatlu ilihimayumayut

Inuit hatdja nanminiit uqauhiit ihumalugiliqtaat Nunatiangmi. Qanuqtut uqauhiqtik makitapkangnahuarutaa ihumalugiyaat qanuqlu ubluq tamaat inungni uqauhiqtik tamaqtailitquraluaqhugu. Ilihimatialiqtut ublumi uqautitlu itdjuhialu inuup qanitpiatut tahamnalu pitquhingni inuuplu itdjuhianut Nunatiangmi utimuktitaulimaituq.

Tahamna uqauhiqlu pitquhiqtuqtutlu inungni iningninit inuhaanutlu, nutaqanuttu tamaqpalliangning ublumi takunaqhiqpiaqtuq. Iningnit imalliuliqtut inngutamingnut uqarungniaqtut innutatik uqauhiqtik allangungmat. Inuit hatdja gavamatkunut iqihulitakpiaqtut pinahauqtatiqtatik uqauhit mikhagut piyuittamikik.

Munaqhiqarvingnilu uqaqtitaaqtitiyunilu numiktikhaitpallaaqpakhutik, numiktiitluilihatairungniaqhutik imalu ilihaqhimaqaqtihuiqhugit uqautinik uvalu nanalaat tamaita ukuat katimayyiit tuhaqtihimayait uqauhip titirangnia atdjikikpaliqublugu tamaini, hilaryuaqput allanguqpalliangmat.

Tuhaqtitauhimayutlu tahapkuat iliharviit kangiini iliharviinilu ayuqhautainik

- Nanminiit Uqauhiit ilihautdjuhikhaita titiqiuqhimayutlu atungniitlu kayumiitpiaqtut titiqaniklu ikayuutikhainik piitpiaqhuni.
- ubluuumaatlu ikaangniup napaanik nuttaqat uqauhingmikkut ilihautdjauvangmatta tahamna nakugingitaat, allaat ilihaqtatik qablunanginaqtut ilihaqtauplutik
- Nuttaqqatlu ilihaqtut uqauhingmikkut nukahinat ilihaqpakhutik angayukhiit ilihayuitutik
- Tahamnalulu kiinauyaq iliyauvaktuq uqauhiit mikhaanut iliharviint humut ataqtauninga munaritauluayuituni
- Nanminiit Uqauhii, pitquhiitlu ilihautdjiit ilihatiaqtitauyuitutiklu, ikayuqtauyiitutiklu atugaqhainiklu hanaiqhimayuittutik.

Tahamna nauniangmat, inuit ima uqaqpaktut ilangani kihimi hivumuhimaqpaktut, ima Nanminiit Uqauhiit Ilihautdjuhikhaita titiqiuqhutik Uqauhiitlu hulilukarutikhainik aulaqublugit, kihimi inuit uqauhimaqpaktut gavamatkut ikayuutikhaqtik aqauhiit nanminiit makitiqtirutanut ihumagitiarumikku tahapkuat hivuniurutikhatlu aturakhatlu hulilukangnini atuqpalliaqtauvalliqtukhat hakungninganut tahamna uqauhiq tamaqpalliayuq ikayuqtauvalliagiangani nuttaqqanilu inuhannilu.

Katimayiit tuhaapkagtitauyut hapkun'ninga mikhaagut nunalaat uqauhiit kiinauyakhiitigut tahamna tuhaqtauluaqtuq nipiquqtublutiklu naunaitpiaqhunilu.

- Nunalaat Uqauhiit kiinauyakhait ayuqhautilluangat mikauvallaaqpakamik ikayuutaullauyuitut nalaumangittutik hulilukaarutikhanutlu titiquirutikhanutlu Nanminit Uqauhiit atuqtauhimaangninganut.

- Kiinauyat allangvqattaqhutik

- Hulilukaaqtilugit Kiinauyailirangamik hulilukaaqtut nutqaqtitauplutik

- Kiinauyat nalaumangitkamik inungni uqauhiini, ilinianiinilu ilihaqtuni, nukaqhiqpaanilu nuttaqqani hivumvuqhimangnahurituni ayuqhaqtipluni Hapkuat hulihikarutit ikayuutauryuangniaqtuugaluit, Nanminiit Uqauhiina.

- Kiinauyat aviktuktaugangatta nunalaakuuqhutik nunataangnikut Uqauhiitigutlu ikayuutauyuituq ayuqhaqtuni.

- Nunalaani Kiinauyat ukiungmi atauhingmi namangituni hulilukaaruntainni. Tahamna hatdja atuqtaat ukiumi atauhingmi nalaumanginmat havaktiitlu inuitlu ikayuqtut titikiuqhutik kiinauyanik tukhiqhutik hulilukarutit tahapkuat havaluaqtakhatik havaguiqhugit.

- Kiinauyaqhaqhiuvikhatlu naunaiyaqtaullaughimanamik nanivikhait ayungnaqtut, uvvalu qanurutunik tukhirutait naunaqhutik, uvvalu titaqqat tukhirutait naunaqhutik. Tahamna uniaqtaulaqpaktuq uuktuqtuni ayuqhautaataat nunalaani Uqauhiit Angiqtauhimayut maligakhani nunalaat uqauhiit hivumuruhikhainnit havakhimaquyauplutik ayuqhautigivalaaqpaktaat.

Inuitlu Kangiqhiluayuitutik iqihulivakhutiklu Gavamatkut Uqauhut Angiqtauhimayut ikayungniaqtumiiqaraalugit kihimi ikayuutait hapkununga takunayuitutik. Ilituriplutik ima, Gavamatkut ikayutautiginahuaqtatik Uqauhiit Nanminiit mikhagut uqariyaqhimayut Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaini huvalayuitugit maliyuitugit piyot. Central Gavamatkuni nunalattalu Gavamatkuutainni havaktiinilu Nanminiit Uqauhiitigit atuqtaunikhaanun hivunikhaqangituq hanaiyaqhimayumik. Inuitlu ilituriplutik Gavamatkut uqauhiitigit ikayungniaqhimalirangamik ikayutiktik hulilukaaqtitiktiklu munaritariutaalu unipkaaliungningalu tahaffuma hivunikhaqangittuq.

Nanminiit Inuit amigaitut uqaqhutik inmi nanminq uqauhiqtik Frenchkutlu uqauhiit atdjikiikhugit munariyauyuitutlu hulilukaaqtitiyuitaitlu atdjikiiktumik, taimailuqtaungmatta Iqilillit inuutaitni nunainilu uqaqhutik tahamna ihuangittuq taimaatun. Allaatlu uqaqhutik puiguqtailiplugit katimayiita ihivayiit qangaralu gavamatkut maligakhainit uqauhiit ayuqhaliqhimayut

tamaqpaliaputiklu. Upiriyut ublumi qakgaraluk
kiklukauqtauhimagamik uqauhingmikut ublumip
gavamangit nunalaat uqauhiqtuqtut kiinauyakhainik
ikayutikhainiklu ikayuqpaliqtukhat.

Amigaitut inuit ilihimayut Gavamatkun ublumi amigaittunik
ayuqhautiqagtuti hivunikhamingni. Ima appiqhuiyut,
ikayuqtauyumaplutik angigtaulutik ilumut,
havaqqatigilutiklu ikayurumayuni nunalani ikayuutikhaniklu
hivumutdjuhirutikhamingniklu. Ilangit ima uqaqhutik
tahamna tukhiqtaqtik angiqtauqpat qanikkut
nauniaqhuguyuq Nanminiit Uqauhiit tamalimaitunaqhiyut
makititauffaaqluktiklu.

Ilangit inuit tahamna Uqauhiit Angiqtauhimayut
Katimayiinik, Nanmit Uqauhiit (Tamaqtaliyait)
Katimayiitnik tuhaqhimablugik, ilangit hulitdjuhiinik
maligakhainiklu hurlu malrungmatta ilihimangittut, Inuitlu
Kitkuuyaakhaataikhivaayiinik ilihimangitutik imaalu
tahapkuat ihuigiplugit Katimayiit tamangnik nunalaanik
uqauhingmikkut tahapkayuinmatigit hulilukarutimingnik
taimiailingainangniarahugiyait nunalaat, havaktiitlu
uqauhingniklu havaktut. Uvvalu inuktautitdjuhiat,
Ministaplu Havakviana ikayuqtigiluaqhugu
inmikuuqhimaittumik, imaalu appiqhutaqqattaqpaktuq
hutitdjuhiita hakuingnia havauhiqhaitalu ukayuutikhait.
Inuitlu ilihimayut tuhapkaktitauyuituttik,

ilihimapkaqtauyuitutlu kitkutliqaaq hulitdjuhingmingnik,
imaa katimayiit maligakhaqtik malingitugu.

Tuhapkaqtitautilugit Federation Franco Teniosekut inuit
tuhaapkaqtitait Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiinit
taimaaqpaktut imaa inmikkut uqauhingmi mikhagut
ikayuutaungitmat. Imaa kihimi piyumayamingnik uqaqtut
“ikayuqtigigiklutik katimayiit” inmilu, Department of
Educationkutlu, Culture and Employmentkutlu
ikayuqtigiiklutik hapkuat ukauhingmikkut Francophone
nunalaani ayuqhautait ihuaqhaqpaqublugit. Federation
Franco-Tenoise imailiplutiklu gavamatkuni French uqauhiit
nakungitutik uvaalu uuqaqhingmikkut qabluunaantutlu
uqaqtaaqut havaakhaat inungniut tamainut
tahapkaluayuitait. Tahapkuat Katimayiit angiqatigiiktut
hapkunniga pitquhikhalu hulitdjuhikhaalu maligakhap
nakugiplugu kihimi hulitdjuhikha maliktauyutut.

Ihumalugiyauullaqtuq Uqauhiit Commissionatta
qanuruliuruttaalu hulitdjutaitlu. Inuit Kinauyaakhaanik
ilihimangitutik hulivagiakhaanikluuniit, Alangungmattalu
qanuruliurutaitlu hulilukaakrutaitlu ilihimangittut. Inuit
Uqaalaqattaqpaktut Commissiona nunalaani takuyuitaat
imaluuniit Unipkaaliuqhimayunik Naliutigangat
ilihimangittut.

Ilangit inuit imailiplutik Ministagiyaqqut gavamatkut
ilihimapkaqtahani Maligakhaitigut atuqtaupkaqtakhanilu
humiliqaaq, Nanminiit Uqauhiinik

hivumuupkialualimaitunaqhiyuq. Uqauhiinik havaktutlu imailiplutik, nunalaanik ukayuyuituni uqauhiinik mikhaagutlu havaktait hivumuuhimaaqtitiyuitait, ikayuyuitugitlu.

Nunalaani ilaini katimayiit uqaulautdjauvaktut imailiuqtukhautauyut gavamatkut piyakhatik uqauhiit hulilikaarutait pinahuaqtamiiqtatik uqariyaqhimayaqtik havaktakhaat maligakhaq. Atuqlugu. Tahapkuat 2003 SCROLA ilihimayaat ima uqaalaktut gavamatkut uqariyaqhimayatik hulilukaarutikhat uqauhiit hivumuhimarutikhait hatdja ublumimut havaktauluayuitut. Inuit tukhiqtut katimayiita ihivayiinik uuktuqpallilugit uqariyaqhimayatik havatiarlugitlu munaritiatlugitlu, ima tukhiqlutik hapkuninga unipkaaliutaiqhimayuniklu lukaruihiinik hivumuuyaakhaita munarilugit.

Inuit amigaitut naalaqutauyut imailiyut quviagingitaatlu uppiriyungniaqtuatlu ikayuutaa atuqtauningalu Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat. Ilangitlu imaatun uppiruhulihutik, kingulingmik takuuqtaumat alanguqtautait 2003mi Maligakhaq, Nanminiit Uqauhiit pitquhiat ingataatuq; Nanminiit Uqauhiit itdjuhialu hugiyayungniaqhuni ikpigiyayungniaqhunilu Uqauhiit Angiqtauhimayuni nutatiangmi. Inuit uppirivaliyungniaqhugu tahamna takungnia ihivriurutalu.

Inuit amigaitut uqaqhutik tahamna frenchkut uqauhiit qablunaatut atdjikingnira uppiringitaat. Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligaini Nunatiangmi, Inuit Amigaitut takuriyuni ilaugyut ima ihumayut Nanminiit Uqauhiit munariniitlu hulilukaarutaitlu mikitqiyaugamik aatdjikiiktauyuitut. Ihumaalugittauluaqtuq ima kiinauyat ikitqiyauniaqtut hulilukaarutainut, havakviinilu, nunalaani ikayuutikhaanik. Ilangit inuit ima uhumayut itdjuhia Nanminiit Uqauhiat atdjikiiktukhaq French uqauhiinut.

Ilituqhiurniqlu Titiquingniitlu

SCROLAmin Tukhiqtauhimayut Atungnikhait

Katimayiit ihivriuqtaat qanuq hivumuvagiakhainik Special Committitkut Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat Takungninga aulaqingmati Atauhiq piyakhaqtiq SCROLAAtkut Nunatiap Uqauhiita mikitiffaarutaanut havauhikhainik. Tahamna ihumagiplugu SRCOLAKut piyumayait ihuaqhaqtauhimayut ikayuutautqublugit havaakhait. Havaakhait ihumagiyait hamma, havakhatlu maligakhatlu, munarinia, kiinauyaliginiq, havkviini atuqtauliqublugu, inuliqiningmilu, uqauhiini ilituqhiungniq, ilihangniq, ilituriyaunia, tautuktaunia tuhaqtitaunialu, allaatqiinilu hunavalungni nutaani atungniit. Gavamatkut Nunatianmi hapkuat tuuhapkaqtait ublaami katimigamik 14th Legislative Assemblitkut 2003 Katimangmatta.

Uvanni tuglingmi tuhapkaktitauniaqtuhi havaakhainik ihumagiyainik, tuhaupkalluakhatlu naniyatik havamikkutlu hivumutdjuhiqtik.

Hakugikhiyumaplugu Havaakhatlu Maligakhatlu, (Ataani A Havaakhainik Ihumagiyainiklu)

- Uqauhiit Angiqtauhimayut ihuaqhaqtauhimayut SCROLA havaakhatik ihumayatik nauniangmatta. Hapkuat ihuaqhaqtauhimayut, Nanminiit Uqauhiit Itdjuhikhaut ilitariyauqublugit hivunngani titiqumi, ihumagiyauluaqtukhaq hamna nunallaat uqauhiqtuqtut tamaqtailiplugit hivumuupkangnahuritugillu uqauhitik, Ministaplu Uqauhiit Commissionatlu havauhikhait aalanguqhugut.

- Gavamat Havakuiit Maligakhait aulaqiyauhimaplutik Kituluat gavamat katimayiit, havakviitlu, Corparationkutlu Kitulu Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhait atuqpaktakhait.

- SCROLAp ahiagut imaatun havagumayut atauhinguqlugu Uqauhiit Nanminiit Katomayiit, GNWTkut ilihimapkaiyut Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiinik, Nanminiit Uqauhiit Makitapkianahuat katimayiinik, (Uqauhiit Katimayiit) GNWTkut aulaqihimayaat maligakhaq malruuqublugit Uqauhiit Katimayiit. Hapkuat maligakhait Ukunningainaq uqaqtuq “ pnuktautinganik uvalu qanuq hivituyumik ihivaniaqhainik, ukuat

uqarihimaitumik katimayiita (maligakhait) terms of reference Uvaaluuniit hulitdjuhikhait.

Atan'nguyaitlu Hulitdjutiatalu Munariniita Nakuumut Aulania, (Atani B Hulitdjuhikhainni)

SCROLA imatut pryumayuugaluaq Hakugikhiyuumiyaungmat Uqauhiit Angiqtauhimayut Titiraqtiat hulitdjutait Ministamut unipkaaqtiliqhugit ahiagut havaktiitut pihimaitumik taimailiurumik gavamatkuni tamaini aulaqiyumaaqtuq monariyautiarlunilu aulaqitdjutikhaa munardjutikhaalu. Titiraqtiat haphun'ninga aulaqiliqatta ikayuqtukhiq Uqauhiit Angiqtauhimayut titiraitlu maligakhaitlu, Uqauhiitlu katimayiit aulatiarainginni ikayuqhimarlugit. Uvaalu atannguyatlu titiraqtiitlu aulaaniit ataayut ikayuutauniaqtunut angiqtauyariiqlhimayut, uvaalu gavamat aalatqiit uqauhiit mikhagut havaktut.

GNWTkut alanguqtiqtaat Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviat Department of Educationkuni, Culture and Employmentkunilu, unipkaaliuqpatta unipkaaquplugit Ministap Tuglianut. Gavamatkut Uqauhiit Angiqtauhimayunut Havaktiitut Ikayuutikhainik ilaungitait maligakhaat ilauramikku.

- Ublumimun Maligakhata aulaqitdjutikhaata hivuniurutikhaituq, munaridjuhikhaatalu hivuniurutikhaituq,

maligakhaitunilu nutaamik uqauhiit havakviini
atuqtuvalitianginni hanayqtauhimaituq.

Kiinauyilirinium Munaritiangningalu Atungningalu (Ataani C
Hulitdjuhikhaini)

SCROLA imailiyuq Gavamatkunut tahamna kiinauyaq
iliharviinut tuniyauhimayuq uqauhiinut atuqtauyukhaq
atuqtautiaqublugu uqauhingnut. Tahamnaluk iinauyat
uqauhiit hulilukarutikhanut naunaiyaqtauriiqhimayuq
hulitdjuhikhainni aullaqibqublugu, uvaalu Federal
gavamatkut tamatkiqpiarlutik ilaulutik Nunatiangmi
Kanadamilu angiqatigitdjutikhamik titiqquiyait
havaqqatigiklutik.

- Hivumuvyayuitut haffumuuna. Ilangitauq kiinauyat
angiklilaqhutik naunaitut, kiinauyat ikayuutikhainut
havayuitut ima hapkuat piyumayuyut ikayuutikhainiklu
hivumutdjuhikhainut. Uvanga piyunaqhiyuq
hivunikhaqangitman aulatdjuhikhaa.

Nunalaat Uqauhuta Hulilukaarutait Hapkuutlu Uqauhiit
Angiqtauhimayuni havakviani kiinauyat huli ukuimi
atauhingmut namaplugit aulapkaqpaktait, tahapkuat
havaqqatiingnahuat havaktiit havaviitlu uqauhiit
hulilukarutainut hivunikhaqhiungnahuat hivituyumik
aulanuiitnutlu ayuqhangapkaqhugit.

Aulpkangniit Ihuangnikkut Aulaqublugit (Ataani D
Hulitdjuhikhainni)

SCROLA huliidjuhikhait piyumayait uvalii GNWTip uqariyaqhimayait ikayuutikhatik ukununga huliidjuhikhaita hugiyauluayuitut. Atugakhaitunilu maligakhatunnilu “Uqariyaqtait Hulilukaarutikhat”

mikhaagut; uvaalu gavamatkut tamaini hivunikhaita atugakhaittuq uvaalu Uqauhiit Angiqtauhimayut tukhiqtauninga atungnialu munaridjuhikhaittuq.

- Frenchkut uqauhiit havakviini tukhingniit hivumuvyaaktut; Atauhiupluni Frenchkut uqauhiitigut qangiqhiyumayut havakvik uktuqhugu angmaqtuq Yellowkniami Immaktilirvia 2008mi; Uvaalu Education Culture and Employment havaligtut hivunikhamik Frenchkut uqauhiit havakviini hivumuliliqublugit.

- GNWTkut hivunngaqpianganik hivuniurutikaliuqtut ilainnaa aulaqipkarumaplugu Atauchingmik Igalaalik Nanminiit Uqauhiitigut Havakvikhaq taima ilauqhimarlugu iningniarutaanut.

- Numiktitiyiit/Uqaqtiitla atiqturviitutik humiliqaaq. Kihimi Uqauhiit Angiqtauhimayut Havakviat Numiktitiyiit/Uqaqtiitlu atiinik titiraqhugit autuqhugit gavamat havakviitalu hulilukaaviitlu Numiktiiliulirangatta.Uqaqtiiliulirangatta.

Uvaalu Numiktitiyiitlu/Uqaqtiitlu iliharvikhainik iningniarutainut aulaqihimaitut. GNWTkut tahamna nutqaqtihinayaat ihivriuqtikhailiuliramik Nunapta Inuutainik.

GNWTkut tahamna takuffarumayaat tahamna
Numiktitiyiitlu/Uqaqtitiyiitlu ilihaffaaqata.

Inuliqiyiit Angiklilaaqluga Anginiqhaanganut. (Ataani E)

- Tahamna aullaqiffaangnia Numiktiit/Uqaqtiitlu
ungniitpiaqtuq. Akaitcho Uqauhiit Inuutait hatdja
nunalangmingni aimavingmingni iliharvikhainik
hanaiqhihimayut. Gavamatkut tahamna ihuarigamikku
ikayuqtaat aulaqipkaqhugu qanuriniangninga munariplugu
atuqtaunairunangmat alaani uqauhiini nakuukpat.

- Pitquhitungnikkutlu Uqauhingmikkutlu Ilaqaqtut (ACLIP)
hivumuuvaktuq. Atauhingmi ukiup ilangani
ilihaqpaktugaluat hatdja malrungni ukiuni ilihaqpaliqtut,
ukiuqlu tamatqiqhugu ilainaungitumik. Hamna nutaaq
ilihangniq iniqtirutaatnut hivuliqipiami aulaqihimayuq
Taicho nunaini.

Katimayiit ilituriyut GNWTkut ikayuyuitut nakuunikhaanut
inuuliqiyiit hivumuhimangnianut havaktiinut Uqauhiit
Mikhagut havaaqaqtunilu. Tahamna ihumalugiyaat
tahamna ikayuqtaunniing aulaniangmat hapkununga
ilihaqtaingnianut, ilihautdjinit, iniingnit ilihautdjiinut,
numiktitiyunut/uqaqtitiyinitlu.

Ilituqhiuqtutlu Hivumuuhimaaqtitiyumayut Uqauhiit
Angiqtauhimayut Ikayungninga. (Ataani F, of the recom)

Katimayiit ihumalugiluaqtaat tahamna Gavamatkut uqaringitmatdjuk SCROLAp naunairyariiqhimayait hapkua uqauhiit titirangniit hivumuutdjutikhaut. Titirangniit hivumuutdjuhikhaat ihumaalugiluaqtauvaktuq uqaruyauplunilu inungnit uqauhingmikut havaktuni nunalaani tamaini naunaiqtaupluni havaqtuayukhaq hivumuutdjuhikhaa. Tahapkua piyumayaat, ukualu hivunikhaitlu ihuaqhaqtirutikhaitlu qaffiqtuqtauplutik Gavamatku ilihimapqaqtitauvaktut. Hugitauyimatta Gavamatkunin tahapkua uqauhiit mikhagut havaktut iqihulivaktutlu ayuqhautigivaktaat uqaqhimaaghugit katimayiinut ihivriuritulugit.

- Uvaalu, titiqutiaghimayut tahapkuat piniqtuyauyukhat uqauhiit titirangniit hivumuutdjuhikhait makititauffaangniitlu tahamna ihumalungnia titiquitiaqhimayuq. Tahamna ikayuqtauyiunami hivumiinpkaqtitauyuunami uqauhiit titirangniat uqauhiit ayuqhaqtut ayuqhaqpallaqput.

- Hamna ilihimayaayukhaq, SCROLAp nauniayarniainginit kiuplugit GNWTkut imaa ihumaliurutigiplugit hivunniuqtait Nanminiit Uqauhiit Makitirutikhaita Katimayiinut havaakhat tamatkiryuqilugit havaariyauquyait. Katimayiit ihumaalugiyaat Nanminiit Uqauhiit Makitirutikhaita Katimayiit tahamna havaakhaq napkiilimaitunaqtaat ikayuutikhaitlu iyuqtauniatlu napkiyaangitta ihumaalugiyaat.

- Taima Gavamatkut nauniayaingittut ima Nanminiit Uqauhiit Atugakhat titiqatlu hunaliqaaqlu

tutquumaviliungitut humuluaqlu tuyuqtarvikhainut uqauhiita havaktiinut.

Amigairyumilugitlu Ihuaqharlugitlu Nanminiit
Uqauhitigut Ilihangniq (Atani G, of the recom)

- Education, Culture and Employment Ministangat hapkuninga tiliuriyuq Nunatangningmingni Iliharviita Katimayiitutlu Nunalaani Iliharviita Katimayiitut ilihautdjuitikhanik uqauhingmikut hivitulaaguhikhaanik naunaiyaqublugit ilihagtityainik. (ublungmi atauhingmi ikangniup napaanik, ukiumi atauhingmi 90nik akangningnik ilihagtitulugit) Kiinauyatlu naunaiyaqhugit unipkaaliurutikhaitlu hivunikhaliuqhugit. Tahamna Nanminiit Uqauhiini ilihangniini ilangini hivumupkaiyuq iliharviini, kihimi ihumalugiyauvaktuq huli tahamna kiinauyaq atuqtauvaktuq uqauhiit ahiagut, uvaalu ilihangniq ikangniup napaa hivituluanginami ilihania uqautip ilihatauluayiuttuq nakunikhamut.

Katimayiit aliahuktut hamna hivumuuvangningmat ikayuqtautdjarikhunilu nukaqhiqpaat nuttaqqat hulilukarviini. Itatdja Gavamatkut Kiinauyakhainik tunihivaktuq aulatdjutikhainik 18nik Nuttaqqiqivingnut Uqauhiin nukaqhiqpaita ilihangniinut. Kihimi katimayiit ihumaalugiyaat ukiuni qanikut kiinauyaq mikhiyuumiyuq.

- Katimayitlu Hamna takuyaat Nunalaani Nunatangnianni Ilihaaqtiit Ilihaaqutlu Naminiitlu Uqauhiitigut Pitquhingmitigut Ilihaaqut hivuhimaaqtuq nakunikhaanut nakuhivaliaplutiklu.
- Nanimiit Uqauhiitigut ilihangniagut hivuniurutaittuq tamaanut aulapkarlugit hulilukaarutait munaritdjuhikhaitniklu hivumuliriakhaita munaritdjuhikhaanik.

Uqauhiit Angiqtauhimayut Ilihimapqaqtitaunninga

(Atani H of the recomm.)

- Gnwtkut unipqaliungituq huvumuliriaqhaita huliluqarutainik uqariyaqhimayatik mikhaagut. Scorlap naunairyaqtainnik.

- Gavamatlu Ministalu munaqtiuyuq uqauhiit Angiqtauhimayuni hapkuat uqariyuitait nauniayaqtauhimayut Nanminiit Uqauniit ilihimayautdjuhikhait.
- GNWTkut ikayuqhumaapaktait Frekut uqauhiit nunalaani huliluqarutaitlu French uqauhiini.
- Katimayiit ihumagiyaat hamna tahamna hivumuuliyuinmat uqauhiit ilihimatdjuhikhautait Ministap havaakhaanut itdjuhianutlu nalaumangitunaqpuq.

Uqauhiit Naunaitkutait Hutdjuhiitlu

(Ataani

Katimayiit ihivriuriyut Uqauhiit Angiqtauhimayut Nunatiangmi hapkuat titiqiuqhimayut, uqauhiitlu Naunaitkutait hutdjuhiitlu atuqhugit.

Uqauhiit titiqait atuqtauniit ayungnangitpat ihivriungnianut nakunikhamut aulayuq. Tahamna uqayuktut uqauhingmikkut kihilugit hivitutilangningmi nauniaqtaataat uqauhiq tamaqpaliayaakhaanik uvaluuniit hakugikhivaliagiakhanganik.

Hamna titiqiuqhimayuq uqauhingmikkut uqaqtaaquni katitiquqtauhimayuq uqauhiit hutdjuhiit naunaiyarumaplugit.

- “Uqauhiqtik” tainiqqaqtuq aimavingmingni hivulliqpaaq uqauhiq ayuiqhimayaqtiq hulilu ublumi taffuma inuup qangiqhitaahugu.

“Aimavingmingni uqauhiq” tainniqaqtuq umingu uqauhiq atuqtaulauqpaktuq aimavingmingni.

“Uqautip alanguqtingniq: ikayuutauluaqtuq uqauhip hakugingninganu. Uqautip alanguqtingninga uuktuaqpaktuq kihitipluni qaffiyaaqhainik uqauhiqtuqtut amigairyumingmatta ikiklilaryuumingmataluuniit qanuq hivituyumi. Iktuaqhuni kitulauq atungniqalluariakhanginik aimavingmingni uqauhingmik uqauhingmikull uqaqtaaqtuq

Tahamna uqauhiit allanguqtingnia naunaiyaikpat uqauhiit atuqtauyuiqpalliliqtut, imaligupta ilumingniaqtugut uqauhiq atuqtauyungniangmatta uqauhiit tamaqtaaqtuq. Hatdja uqauhiq allamgiqtingnia atulingmat, nuttuqqat amigaintut ilatik uquahiinik ililimaingniaqtut. Imatun itdjuhiqaqluni tahamna uqauhiq aulalimaingniaqtuq, nutqaalakluni nuttaqqatlu iningniitlu inmingnut uqalimaingniaqtut. Uvaalunin Uqauhiit Allanguqtirutaat hivumut allaqat, inuit amingiagyumilutik aimavingmingni uqaqtaaqtuq tahapkuat uqauhiqtuq ilitimangitaat uqayukhilitik.

Hamna ilituqhiungnia nauniaqhiyuq imaatun tamaita Nanminiit Uqauhiit ayuqhaliqtut uqauhiqtik atuqtauyungniangmat ayuqhautaata atdjikiingituni Ilangit Nanminiit Uqauhiit (Gwich'inlu Creelu) ilihimayautaaqtut akhuraaluk tamaaliqtunik ikitqiyaungmatta iningniutaat uqauhingmikut uquqtaaqut. Ukuatlu uqauhiit Taicholu North Slaveylu hakugiktuugaluak hatdja uqauhiit allanguqtiliqtut mihingnaqhiyuk qabluunaanginaqtut uqaqpallialiramik aimavingmingni, nauniaqtuq aimaviit inuhanguvallaani.

2006mi cencusmi nauniaqtuq 1,030 Nuntiangmi inuuniaqtut Frenchkut uqauririluaqtaat. Hapkunnanga 440 inuit amavingmingni Frenchkut uqaqtaaqut. 2009mi 9.1% Nunatiangmiutut uvaaluuniit 3,720 inuit naunaiqtauyut Frenchkut uqauhiini uqaqtaaqut.

Tahamna qabluunaatut uqauhiq uqauhirivaliagamikku aimavingmingni uvaalu 99% Nunatiangmi nauniaqtauplutik 2006 cencusmi qablunaatut naunaitkutagiyaat Nanminiit Uqauhiit ayuqhaqpallialiqtut.

Tahamna takuungnia tamaqpaliannia uqautip ihumagiyauluaqtuq hivunuirutauluni uqauhiit makitirutaanut. Titiratarlugu makitirutikha huvuniurutikhaa hivituyumik atuqtautaaqtumi hapkuningalu piqaqtukhaq qanuritdjuhikhaa munaritairlugu atungningalu hivumuhimangnialu.

Uqauhiit Hakungninga, munarinialu makitiffarutaalu.

Una pingahout atungnikhaq, katimayiit ihivriuriyut uuktugiqhimayayut uqauhiit makitirutainut.

Ukayuutaunianahugiplugu Nanminiit Uqauhiit makitirutainut havaliiqqata Nunatiangmi. Atuqhutik UNESCOkut havaqatigiktut huvuniurutainik havaaruhikhaptingnik nauniaqhutaq talvanga maligakhaluiqtugut, nauniayaiplutalu kituluat nakuniangmatta uqauhiit makitirutainut.

Naunaiyaigupta hivuniurutainik uqauhiit allanguqtirutainut hivunikhatlu uvatiaq uqaqtavut, Nunaiqtauyut tamaita Nanminiit Uqauhut Nunatiangmi makitiffaaruhirariniqtut. Frenchkut ikitqiyaupluni uqauhia Nunatiangmi havauhikhainik ikayuutikhainik aituqlugit uqauhiat ubluq taamaat atuqtauvangmat Francophone nunaini.

Katimayiit imailiuqtut hapkuat atugakhat naunaiyaqtait Nanminiit Uqauhiit Nunatiangmi Makititauffaqtugumakpata:

- Uqauhituqtuq nunalaq ihivriuqtauluni ihumaliuqtauyangat hivuniurutikha nalaumayumik.
- Hlvituyumik atuqtautaaqtunik, amigaitunutlu aulaniqaqtunik hulilukaarutininik, uvaalu alatqiinik huliitdjutikhaliuqhimaluni, inuitlu havaktukhat havtiarlugu nunalaani.

- Gavamatkut maligakhait humiliqaaq uqauhiit atungniqaqtut, uvaalu inuitlu ihumaliurutigiyait uqauhiit atungniit ilangmilu inuhiringnia atuqtauniaqtuk ihumaliuqpatta.

- Hamna naunaingmat, ihumagiyauluaqtukhaq hamna “ inuit uqauhingmikkut uqarumayut

-Allat inuit ikayuutautaaqtut aiturlutik havauhingningmikkut, kiinauyakhanik, ikayuqtigiklutiklu, kihimi nunalaat “makitirutikhaa uqauhingmikkut hivunikhautaa nalaumayukhaq piyumayainik, piyakhatiklu hulilukaarutaitalu atuqtakhait”

- Angiqatigiktingagit uqauhiit tamaita nauniayaqtauyukhat qanuq ikayuqtuyukhanik. Tahapkuat naunaiqatta atuqtautaaqtut ikayuutikhainut.

- Uqauhiit aulaniit angiklilaaqpaktut ublumi nunakput alanguqtiqtuq malihhugu, Nunaryuamut aulapluni havakviitlu hunaluliqaak malikhimaaqhugit. Nanalaat uqauhiit atuqtaungitpata hapkunani kakungniqangniaqtuq. Nunatiangmi Nanminiit uqauhiini tahamna ihumaalugiyauluaqtuq. Qanuqlu uqauhiqtuqpagiakhaita humiliqaaq ihumagiyauluqtukhaq.

- Ilihangniq hakuginiqarami uqauhiit atungniani talva aulaqinia iliharviini nakuyuk. Kihimi itquqtumik makitiffarumagumiku uqauhiqtik taimaini ilihaqtaini

ilihaqtitlugit itqungniatuq. Ilihangniq iliharvingni qanituq iliniarutini taima uqaqpaliqpugut ilihimalirapta ilihangniq tamainni titiqiughimayunik piqaqtukhat atuqtautaaqtunik.

Uqauhiit qanuq ihumagiyauyut hivumuupkaqtaaqtaait utimuupkarlugitluuniit hivumuutdjuhikhaita hulilukaarutaut, imaa:

- Gavamatkut ihumauliurutigivaktait hakuat inugiatqiyauyut nunalaat aulaplutik uqauhiit ilihangniitlu maligakhaini kiinauyat aviktuinganik.

Kanadap qangaraaluk ilihaqtitiyut ahinungaupkakhugit maligakhait, imaa, uqauhiit taimaqtitaqhugit atungniit inuungmatta, nutqaqtitugitlu, aulapkaruiqhugit inirningnit inuhaanut. Hamna Atuqhimayaat inuuptaa huli ublumi mihingnaqtuq hakugingniani ayuqhaqtitugutu makitirutaa.

- Nunalaat qanuq uqauhiqtik ihumagiyaat aulayuq makitirutaanut.

Tahahapkuat ihumaaluutait Uqauhiqtuqtut nunalaani, uqauhingnilu havaktut, uqautiitlu tautuktutlu naalaktutlu tamaita ihumulugiyauluaqtut. Uqauhiit naunaitkutait naunaiqtait Nanminiit Uqauhiit tamaqpaliagamik ihumalungnaqhiyut. Gavamatkut Nunatiangmi hulilukaruhikhainut hivuniurutikhaltut Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhani uvaluuniit ikayuitikhainik

hivumutdjuhikhainut nunalaani uqauhiqtik
tamaqtailinahuaqtaini.

Iniqtingnia

2009mi Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat 25nik
ukiunik naliutiyut, taima aliahuqatigiktukhat Uqauhiitigut
Alaatqigutainik Nutataingmi. Katimayiit khimi naniyait
hapkuat aliahuutaungitut.

Maligakhaup munarinialu atungnialu ayuqhautauvaktuq
Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhait
aulaqihimangmatta. Ihuaqhaqtaungmat 2003mi
Katimayiit nauniaqhiyut Maligakhaup hulilukaarutikhait
atuqtauyuitutik hivumuuluayiutut.

Una ayuqhangniup hagaiqtaa, maligakhaituni
hulilukaarutiata hivunikhaitlu maligakhaanut hamna
imailipkaqhugu Uqauhiit Angiqtauhimayut atuqtauniita
ikayutikhaitutik, atdjikiingitutiklu gavamatkut havakviini
havaktiitaalu atungniitigut. Kinaliqaaq inuk
ayuhqaqaktuq kituluat uqauhingmikut
ikayuqtautaakpatta, humilu ikayuqtautaaruhiinik,
qanuqlu ikayuqhitangakhainik. Gavamatkut
ihuaqhaiyuitut qanuq hivunikhangmik atuqtauyukhamik
havakingmingni hulilukarutainilu uqauhiitigut
ikayuutautaqtunik inungni avanmut kinamululiqaaq.

Hivunnga alanguqtaupluni kingulingmik
ihuaqhaqtaungmat 2003mi, Imailiuqhuni

hakugikhiniaqtuq hivunikhaq kinguanilu
hivumuutduhikhainik amigairyuumilutik. Kihimi
uqauhikut havaktut tahamna hivumuutduhikhaq
amiqaitunik ihumalugivaliayaan.

Katimayiit tuhaqtitauyut ihumaalutainik Nanminiit
Inuutainnit haffumuuna, Nunminiit Uqauhit atugakhait
atdjikiiktaungitut Frenchkut uqauhiita atugakhainit
nauniayarikhimayumi maligakhami atdjikiingniaqtut.
Amigaitut Uqauhiit Angiqtauhimayut havaktiit
Kangrqhiyut hatdja uqauhiit pitquhiit ilmuungitut
Nunatiam inuutaita amigaitilanganut uvaalu Nutaimi
Katimayiini Nanminiini Katiyiinilu aulaqihimaliqtuni.
Appiqhuiplutiklu Gavamatkut havakviit aituqtaaqpatta
atdjikiiktunik uqauhikut numiktikhanik
qangiqhipkailutiklu. Amigaiqpaliayut havatiit appiqhuiyut
Nanminiit Uqauhiita ikiklivalaingninga, hatdja Frenchkut
uqauhiat atuqtauvalliapluni tahamna
tautungniqarunaqhiyuq atdjikingituq nalaumangittuni
maligakhani. Ima kangiqhiplugu Gavamat
uqariyaqhimayaqtiq uqainangmigut pinahuaqtumiiqhutik,
appiqhuiplutiklu Nanminiit Uqauhiit ilitarinia
uqakaffukhugu nakuyumaplutik hamnaluaq pingitugu
inuup atugakhait tuninguaqhugit

Tahamna inuup atugakhaa ilitariyautiaqpat
hakugingniqangniaqtuq piyautiarlunilu. Kihimi Uqauhiit
atugakhait atuqtauyukhaukpatta kangiqhitdjutikhamutlu

havakviinlu, iliatariyaunginnarluni naamangittuq.
Katimayiit imiplutiklu tahamna piyakhaqtik imaitukhaukpat
“makkiturutaa akhuqpiarlugu, aulaqipkainingalu,
hivumupkaqhimaaglulugitlu Nanminiit Uqauhiit.³
Gavamatkut hulitdjuhiit ilitariyauyukhaq ikayuutauyumik
piniaghimayainut. Uqauhiit uqariyaukpatta katimatilutik
maligaluiqtilutiklu, kihimi atungniq atuqtaugakhaittuq
uvaluuniit kiinauyat namanginmatta
ayungnaqpullaangniaqtuq hivumutdjuhikhuulu
ilitangniangninga.

“Qabluunaatlu Frenchkut ilaaqtauyumania Uqauhiit
Angiqtauhimayunut Nunatiangmi atgjikiiklugitlu itdjuhiitlu
atdjikiklugitlu aulaniit uvaalu piniangningalu Uqauhiit
Angiqtauhimayuni,” hivunngani uqariqhimayuq,
ayuqhautigiyaut aulaqinia Nunatiangmi.

Malligakhaq ilitaqhigaluaqhuni Nanminiit Uqauhiinik
Uqauhiit Angiqtauhimayunik Nunatiangmi, hapkuat
ikayuutikhat naunaiyaqtauhimayut aulatdjukhaitlu
hakuittutiklu kangiqhilalluangitutiklu inuungni gavamatkutlu
haviini uqauhikut ikayuqtauyumayut. Ihumalugiyauyuq
atani 8 – 11milu Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhainni.
Maligakhaq aulaqipkaiyuq hivunikhanik
kangiqhitdjumipkangnahuritugit tamatkiqlugit ititingniit
Uqauhiit havakviini tuhaqtauninilu kitkuniliqaaq Nanminiit
Uqauhiini.

Hivuniurutiinmatta Kangiqhitdjutikhainun Katimayiit ilihimaliqtut tahamna ilaungninga Maligakhangmut ikayuutaungitut Nanminiit Uqauhiit Atungnainnut.

Hivunngani uqariyauvaktuq hivuniinik Uqauhiitigut nunalaani tamaqtailinninik hivumuuhimaqtilugitlu Uqauhiit Angiqtauhimayut. Katimayiit ihivriurutainit ilihimaliqtugut tahamna paanagiikatigiplugit Uqauhiqtuqtut Nunalaani, Legislative Assemblitkut Gavamatkutlu tahamna ihivriurutigingnia hugiluangitaat.

Hapkuat Nanminiit Uqauhiit Mikitiffarutikhait Katimayiit Uqauhiitlu Angiqtauhimayut aulaqihimayut Nunalaatlu Uqauhiqtuqtut Gavamatkutlu ilihimatdjutilirumaaqtut. Nunalaat Uqauhiqtuqtut ilauliqpalirianginni gavamatkut maligaknik ikayuqtigiyatik uqauhiit atuqhimaganut hakuutlu nunangmi uqauhiit piyumayait ilihimapkaqtitauplugit. Ayungnaugaluaq kihimi, ikayuutiat maligakhap ikayuutauyukhautauyugaluit hivuniurutikhainut ikayuutaungittut. Uqauhiinni havaktut tamaita tuktulu naalaktutlu angiqatigiikhutik hamna maligakhaut titingnia ihuaqhaqtauyukhaq.

Minista hapkuninga munaqhiyiuyuq Uqauhiit Angiqtauhimayuni tamaat Maligakhaq munaritariugut munariyakhaa hapkunangalu gavamat maligakhaita Uqauhiit Angiqtauhimayut mikhagut hivunikhaitlu hulilukaangniitlu munaritiaqtakhait. Minista aulaqipkaiyuittuq hivituyumut hivunikhaita atukgakhainik

Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviini atuqtaugakhanik imaaluuniit Nanminiit uqauhiit makitiffaturikhainut tukhiqtaugaluahutik SCROLAtkunnit. Hivunikhat aulaqipkauyuimatta uqariyaqhimayait hivunngani atuqtauyukhat hivumuuluayuittut.

Katimayiit ilitaqhiyut Uqauhiit Angiqtauhimayut hivumuvyakpaktut iliharviinilu inirniitlu iliharviini. Imaa, nuttaqqat nukakhiqpaat iliharviini (nutaqiqivingni) uqauhiit hulilukaaruttainik aulaqipkaiplutik, Dene Kede aulaqiplugu, ilihautdjikhaniklu ilihaqtitiyut hivumuplutik. Frenchkut uqauhiitlu ilihangniit iliharvingni nakuyumut aulaliqhutik angmaqhiplutik tuglianik iliharvingmik Hay Rivermi, uvaalu Nunatiangmi ilihaqtaqtik iliharviini amigairyuumiplutik.

Katimayiit quviahugaluaqhutik hapkuat uqauhiini ilihaqtut hivumuvangmatta, una huli appiqhuutavaktuq, tahamna hivumungnia kia hivumuupkaqpauk, minitagiyaat Education Culture Employmentluuniit uvaaluuniit Ministauyuk Uqauhiit Angiqtauhimayut hakungingniqangittuq hakunani allaani katimayiini havakviinilu Gavamatkutlu havakviini Maligakhaup atuqtitauninganunlu hivumuutdjuhikhaanutlu.

Ihauqhaqtauniit Maligakhami 2003mi, Uqahiit Angiqtauhimayut ilituripkaininik nuupkaiyut Uqauhiit Commissionanganit Uqauhiit Angiqtauhimayut Ministanganut. Unainaq Frenchkut uqauhiinik nunalaani pitquhiita huliluqaaruttainik kiinauyakhainik aituqhugit

ikayuqtait, Gavamatkut uqariyaqhimayatik
hivumuutdjutikhat Uqauhiit Angiqtauhimayunni
uqariyuitugitlu hivumuupkayuitait.

Katimayiit imaatut ihumaliurutigiyait hapkuat
hulilukaarutaitlu havauhiitlu Uqauhiit Angiqtauhimayut
Katimayiitlu Nanminiit Uqauhiit Makitiffarutikhaita
Katimayiit:

- Ukuak Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiitlu Nanminiit Uqauhiit Mikitiffarutikhaita Katimayiit hakuitutik, namangitutiklu, kiinauyaitutiklu tahapkuat havaktakhatik havalimaitaak.
- Katimayiitlu ihivautaqaqpakamik malruinangnik aulaniitut hulilukarunmingni.
- Inuktautaalu ihiauqhaqtauyukhaq inuktaqtaaqut amigaiyuumilugit.
- Hulilukarutait tamangnik katimayiik imailihimayuk tamangnik, takuuritaaqtut ihumaliurutigilugitlu Maligakhautata hulilukaangniit, hivunikhaitlu Ataqtauningalu. Ukuat appiqhuutauluaqpaktut kitimayiit havaakhaitlu Uqauhiit Commissionangata havaakhaitlu atdjikiikpiangmatta.
- Katimayiit maligakhait itdjuhikhainnik piqanginamik katimayiita aturaqhainik ihuangniaraluaqtut katimayiit maligakhainut atuqtaugakhainut maligakhami

naunaiyaqtaugiikhimangmat. Tainmainmat katimayiit hulilukaarutait ungniipkaqtait.

- Katimayiit ikayuqtauplutik Uqauhiit Angiqtauhimayut Havaktiinit, Havaktiitauq ikayuriplutik Ministaming Maligakhaup mikhaagut appiqhuutigivaat tahamna inmikuruta havakviup. Havakvik tahamna havaqhuni gavamatkut tamaini tahamna Maligakha munariplugu aulapkarlugulu hivumut imaalu ukuat katimayiit ikayungmilugit Maligakhaq havaariplugu aulanianiklu takuungnianiklu ikhuariakhaanik.

- Nunalaani Uqauhiqtuqtuni amigaituni Uqauhiitigut havaktut ilihimangitut Kitkuuyakhaita ikhivayiit. Ilihimapkaktauyuututiklu katimayiit hulilukarutainik, uvaalu tukhirutainik Ministamit, kangiqhimangitugitlu katimayiik taapkua maligakhainik. Aulianialu nalaumangituni ima hukilukaarutiktik unipkaayuitugu nanalaaqatingmingnut inuktaqtauingmingnutlu.

Francophone nunalangit havaktiit Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiinit taimaaqhutik imailiuqhutik, uqauhingmik hulilukaarutikhait tuhaqtauyuinmata hivumuupkaqtauyuinmatalu makitarniarutanut talva taimaalaqivut. Qabluunaatut Nunatiangmi uqauhiuluaqpangmat talva ihivayiqarakhaituq UqauhiitAngiqtauhimayuni Katimayiini.

Katimayiit ihumaliurakhautauyut ima tahamna
naunaiqtaungmat Uqauhiit Katimayiit havaakhaqtik
havayuitaik. Uqauhiit Nanminiit Makitiffarutaata katimayiit
havaktakhaqtik Nanminiit Uqauhut makitiffaaruta
tamaqtailinialu havangitaat. Uqauhiit angiqtauhimayut
Katimayiit ikayuutauyuitut atungninganut Maligakhamut.

Uqauhiit Commissionangata havagakhaa ima ittuq
Uqauhiit Nanminiitta pitquhikhaitlu atugakhaitlu
ataqtautaangniitlu ilitaripkaqtitualugit havaktukhat, uvaalu
gavamatkutlu havakuiit Maligakhaut atungniitlu
hulikarutaitlu maliklugit, ihuigiyauyutlu ihuinaarutit
ihivriurlugit kinamitliqaaq gavanatkut maligakhaq
Malingitpatdjuk, uvaalu iqauhiit hulilukaarutait ihuangitpata
ihivriuglugit.

Katimayiit ilituriyut ilituqhiuqhutik nanalaani amigaituni
ilihimangitut inuit kinauyaakhaanik Uqauhiit
commissionangat. Inuit ilihimangitutik Nunatiangmi
Uqauhiit Commissionaqaqtut, kialu uuktuqtaanik,
Commissionaplu hulitdjuhiinik.

Tuhaapkaqtitautilugit Uqauhiit Commissionangat
ihumalugiyait hamna Naliutitdjutata Unipkaliuqhimayait
naunaiyangniritlu hivuniurutikhaitlu hugiyaungitut.
Uqauhiit Commissionangat appiqhiyuq hakugungnira
takuuqtauffaaqublugit.

Katimayiit ilituritdjutainit ataani 22 Maligakhangmi ihuiliurutit maliktakhait atuqtaugitut Commissionakut. Talva Commissionap hakugingninga alanguqtitauyukhaungittuq. Tahamna hatdja hakugingnia nalaumayuq atuqtauvakumi.

Katimayiit ilitaqhiyut Uqauhiit Commissionangat ayuqhautiqaqtuq ihuiliurutaita ihivriungniinik uvaala maligakhaq maliktitautiaqhugulu. Katimayiit kihimi uppiruhungittut ima Maligakhaq hakuinami

Uvaluuniit Uqauhiit Commissionangat havakviata ilituritdjuhianitluuniit imaalu Uqauhiit Commissionangat kitkunuliqaak nunalaanutlu uqauhiqtuqtunut ilihimapkangnauriyuiamut Nunatiangmi.

Katimayiitlu takuriplutik Kanadap havaktainut qanuritdjuhukhainnik atdjikiigiakhainik allatqigiakhainikluunit Uqauhiit Angiqtauhimayunit Gavamanginit. New Brunswick (Alaituq Provinciupluni Kanadami malrungnik uqauhiqtuqtuq) Nunavut, Nunatiaq Kanadalu Uqauhiit Commissionaqaqtut. Aipaini avaliiqtauyunni, aulqipkialiqttut Ministangitlu Uqauhiit Angiqtauhimayutlu Titiraqtiita havakhagiliqublugit hapkuat ihuiliurutitlu maliktaulutiklu uqauhiit ublumi hivunikhaut.

Katimayiit naunaiyaqhimayait ihivriuqtamingnit pihimayait.

Naunaiyaqtait Hivuniurutikhat

Hivuniurutikhat maligakhat katimayitkut piqaramik atuqhugit naunaiyangniliurutigiyait maligakhamik ihuaqhaigamik ihuariyamingnik. Tahapkuat nauniaqtatik ilihimaliqtuitlu Standing Committitkut Gavamatkut hulilukarutiinik hapkuat naunaiyaqtait atuqtauyukhat.

- 'Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviini maligakhait"
nutaanguqtiqhugu aulatdjuhiutaa uvaalu

- Uqauhiit Nanminiq Munaridjuhikhaata Ikayiutikhaq
hivuniqaqhuni Nanminiit uqauhiit makitiffarutainut
munaridjuhiqhainutlu.

Katimayiit ilihimaliqtut naunaiyaqtatik imaalu atungniit
aulaqigumik hatdjainaq hivumuutdjuhiit
naunainginalimaitut. Hivulliqpangmik
hivummuutdjuhikhaliutairlugit, ilaqaqlutik imaalu kiinauyaat
atungniita hivumuutdjutikhaita atungniit
munaridjuhikhainik hanaiqhimalutik.

Katimayiit ima ihumayut hapkuat inmi havaaringitait
Gavamatkut havaringmagit, hivunikhaliurlugitlu
aulapkarlugittu havangitait. Kihima hapkuat hanaiyaqtait,
hivuniurutikhaita hulilukaarutikhainik haniaqhiyut.
Hamnalu ilitariplugu Gavamatkut havaktakhaat
ayuqhautigiyaqtik tahamna havaktiiliukalitutiklu
kiinauyailiukallitutiklu ihuaqhaqtakhaat. Katimayiit

nauniayaqtamingi Gavamatkut akhuurlutik
ihauqhautdjuhikhainnik inikhaliuqtait.

Katimayiit ilitaqhiyut tadjainaq havaktakhat iiniinalimaitut
hapkuat Nanminiit Uqauhiit nunalaani
havaktauluaqtukhatlu Uqauhiit Angiqtauhimayut
Maligakhaata ayuqhautluangit havaktauyukhat. Hamna
unipkaap ilanga tainiqaqtuq “Aulayut Haniariiqlhimayut”
nauniayariiqtait kituluaq havaktauluaqtukhat qilamik.

Kitulaut hanaiyaqtauhimayut ihumagiyauyukhat
havaakhatik Uqauhiit Angiqtauhimayut Havaktini
Maligakhaani.

- Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaq titiraffaarlugu
itdjuhia alanguqtiqlugu tahamna titirauhiqtiq federal
titirautdjuhia maligaliuraangamik qimaklugu
nalaumanginmat Nunatiimi inuutaini kihitinikut hunaluat
pitdjuhikhaita naunaiyaraangamikik, socio-geographics

Katimatdjuhiinunlu

- Federal Gavamatkutuktuwhimaarlugit havaktitumaplugit
GNWTkut inmikut titiququblugit Uqauhiit Angiqtauhimayut
Katimayikhainik nalaumayunik.

Uqauhiik Angiqtauhimayut Katimayakhaita havakviini
ataugakhaini GNWTkuni imaalu angiqatigiiktitlugit
katimayinguqtukhat Nanminiit Uqauhiit Nunatiangmi
tamaqtailinianut havatiaqublugit.

Ilitaritiarlugit Nanminiit Uqauhiita alatqiit ayuqhautait havaktauyukhatlu uvalu Frenchkut uqauhiini ilitaritaublugit Kanadamilu munariyuqublugit, uqauhikutlu ayuiqhautikhainik titiqiuliquublugit (kiinauyakhainik, havaktikhainik, uqauhiliyiniikut, amigairyuminianut.)

Nunatiangmi Nanimiit Uqauhiit Frenchkutlu uqauhiit ilitariyuqublugit Uqauhiini Angiqtauhimayuni, imaalu atuqtauniit angiqhimayut uqaqtitauyuni uvalu Legislative Assemblymi katimaganamik atutauvaliquublugit.

Gavamatkut hapkuat uqariyaqpaktutik havangniatumiiqpaktatik havaklugit uqauhiita atuqtaugitigut humiliqaak atuqtauninga inungnut hagaiqhimaqublugu Uqauhiit Angiqtauhimayuni ima hivuniqarlugit:

6.1

Katimaqugiklugit uqauhiqtuqtut nanalaat naunaiyaqatigiiklugit kituluat atuqtauyukhat uqauhiit mikhagut Gavamatkut ikayuutikhaitlu havauhitdjuhikhaitlu ilihimalugit.

6.2

Uqarilugit Gavamatkut ikayuutikhait havakpaliqlugitlu havatiarlugit hivuniurutikhait (Uqauhiit tamaita uquahiatigut

hivuniurutikhaliurlugit) hapkuat uqauhiit nanalaani havaktauluaqtukhat iliumagilugit.

6.3

Inikhaliurlugit Nanminiit Uqauhiit havakuikhainik nunalaani Nanminiit Uqauhitluqtuni nunalangini (Nunavut Uqauhiit Angiqtauhimayuq Maligakhaat ataani 3 (3) takulugu.) ilaurlugulu atugakhainik atdjikutavyaanik uqauhiani Aituqtauuyut Maligakhaani (active offer) francophone Affairs Secretariat Manatobami, imaatun

Nunatangniq ilitaraiauyuq ima inikhaliuqtauhimayuq [uqauhingmiktuk] Gavamatkunit Nunatiangmi Nanminiit Uqauhingmingnik uqayuktunik hakungninganiltu, Iliharviinilu uqauhiqtik ilihaghugu, havakviinilu pitquhingmikkut, hulilukaaqtunilu nunalaani, etc.

Ilihimayauqublugitlu Nanminiit Uqauhiit nunalaamingni atuqtauuyut huli Nunataangningmingni hamna ikayuutauyuq hulilukaarutaita pitquhiitalu ilitariyaublugit ublumi Nunatiangmi itdjuhia alanguqtiqtut uqauhiit nunalaani maliklugit.

6.4 Frenchkut uqauhiit aturvikhalliurlugit: imaa: Nunataangmiut ilitariyauvaktut Gavamatkunit ... amingiatilangatigut Francophonesituqtut hakugingningatigulu Francophone nunalangatigut, atungniitgut Frenchkut uqauhiini iliharviini, pitquhiqtuqtuni uqauhingmikkut, hulilukaaqtunilu nunalamingni.

7. Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretariathanik (OLS) aulaulutik inikhaliuqlugu Department of the Executiveganut atuqtauukhanguqtilugu tamainut havakhagiluangniaqtaat Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat aulania gavamatkuni tamaini. Taima aulapgangnia munaritaunialu Uqauhiit Angiqtauhimayut Hulitdjuhiita Maligakhaat hivumuhimaangniarunaqhuyuk, uvalu nunalaani katimaniit uqauhiit mikhagut ikayuutikhait avanmut tautuktauvalauniaunaqhiyut. Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretariayanga Deputy Ministamut unipkaaliuqtukhaq uqauhiit mikhagut ahiaguungiluni.

8. Gavamatkut Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretariayangat ihuaqtunik atugakhaminik havakhaminut naamayunik piqaqtukhaut, ikayuqtautiarlunilu havagumalunilu Havakhani havaktakhani imaa havaklugit:

8.1 Gavamatkut havakviini Nanminiitlu Frenchkutlu uqauhiini aulapqikailuni atuqtauukhanik. Kituluatlu havaktauyukhat naunairlugit nunalaani Katimaqaigiklugit ilihimalugit Gavamtkut havaktaaqtanginiklu iqihimayut ikayuutikhat (takulugu “Uvuuna Ministauyuq” ilituritairumaguvit uma hivuniurutikhagut inipkaaliurutaalalu hivumutdjuhiangagut hivuniurutit)

8.2 Gavamatkut hulilukarutaitigut napkiyaakhaita appiqhuutigiyaaat hivuniutaiqhugit hivituyumik (uqauhiit inmikut hivuniurutiliulugit) ilitarilugitlu nunalaat tanaita pryumaluaqtait.

8.3 Taimaita Nanminiit Uqauhiit havakviini piyumayauyut uqarilugit

8.4 Taima Frenchkut Uqauhiit havakviini piyumayauyut uqarilugit.

8.5 Kitkuliqaak Ihuiliurutat Nanminiit Uqauhiitihugut Frenchkut uqauhiitigut uqarilugit.

8.6 Ktimaqatigiiklugitlu ikayurlugitlu munarilugitlu havaqatigiiktut havakviitlu Nanminiit Uqauhikutlu Frenchkutlu uqauhiitigut huliukaaqtut.

8.7 Havaqatigilugit Nanminiini Uqauhiqtuqtut nunalaat, havakviitlu alaatlu katimayiit havaqatigiyaut, Francophone nunalaat havaqatigiitlu.

8.8 Ikayuqatigiiklutiklu angiqatigiiklutiklu kiinauyat mikhagut havaklutik Kanadamin.

8.9 Ikayuqatigiiklutiklu Kiinauyat mikhagut alakutlu ikayuqtuanguinik ikayuutaulutik Francophone Uqauhiqtuqtuni nunalaani.

9. Ilihimalugu inuuniarutait atdjikiigumagumigit Nanminut Uqauhiini uqauhiita munaritariutikhainik aulaqiyukhat uqarilugu munarinia, mikitirutaa hivumuutdjutikhaalu ublumi atuqtauyut maliklugit hivuliulugit aulaqipkaiyakhait.

Ilaungnit ihumagiyauykhat Nanminiit Uqauhiit Munariniata Uqariyauniani

10. Ilihimalugu Naminiit Uqauhiit tamaqhimaapaktuq, tamaqpaliavangmat talva munaiiyauvaliqtukhaq makititauffaarlunilu.

11. Gavamatku havaktakhait Nanminiit Uqauhiit Munariniata Uqariyaunia hapkiinuuna:

11.1 Ilihimalugit uqarilugitlu alaatqit havaktauyukhat piyumayaitlu Nanminiit Uqauhiini Nunatiangmi hapkunani Uqaqtaaqituni naunaiyangniini/hukugingnianiklu, qaffiuyaakhaita, tamaqtingnia aulahiutdjutaanut, munariyauyukhaunia, havaktuyukhaunia, makitirutikhaa, ublumi atuqtunik aulaniit.

11.2 Atuqtautiaqtaaqtumik hivituyumilu atuqtautaaqtumik makitirutautikhaata hivuniurutikhaanik (10 – 20 ukiuni atuqtautaaqtumik) havaktauyukhaq Uqauhiit nunalaani katimaqatigiiklugit piyumaluaqtait naunaiyarlugit munariniaruhikhagut piyauyukhat itdjuhikhaitlu uqarilugit, makitirutikhaalu, munaritdjuhikhaalu, ublumilu atuqtauyut atuqlugit tamaini Nanminiit Uqauhiimi. Hivuniurutikhaq, piqaqtukhaq uktuarutikhanik, munaritdjuhikhaanik,qaanuriniangnigalu atuqtauyukhat. Uktuarutait alatqigutait ilihimayakhait gavamatlu Uqauhiqtuqtut nunalaatlu hulitdjuhikhait.

11.3 Naliutigungat hulilukarutaita hivuniurutikhaqtaqtukhat inmikut nunalaat tamaita atalutik hivituyumik ataqtayukhat hivuniurutikhat naunaiqhilitik Gavamatkut

hulitdjuhikhainiklu havaakhainiklu, havaqatigitiklu
uqauhiqtuqtutlu nunalaat uvalu qanuq hivitularuhikhait
havaktakhait, ukfuarutikhaitalu hivumuukpata hivunikhaitlu
hulilukaarutaitalu.

11.4 Aulaqiyaungmat Nanminiit Uqauhiit Katimayiit (ALA)⁵
havaqaqtut una hivunikhaliuqhimayuq
havauhikhaliuqlugulu aulapkaqlugulu havaktukhaq,
nunalaat Uqauhiqtuqtut havaqatigiktariyatik havaktakhatik
titiqiutairlugit hivunikhaalu atugakhat hakugingnainut
alapkarlugit, uvaalu ikayuqhimaarlugit hivumuupkarlugit
hulilukaarniit Nanminiit uqauhiit nunalaani katimayiitlu
hulilukaaqtut.

12. Legislative Assemblitkut kitimayiit ihivriurigangatta
Uqauhiit Angiqtauhimayut Havaviini Naliutigangat
Unipkaanganik uvaalu Nanminiit Uqauhit
Munaritdjuhikhaanut naunaiyaqtauhimayut pigiaqtitugit
ilagilugit ihivriungnianut inirumiklu ihivriungnia
unipkaffarlutik 180 ublut naatpata

Nanminiit Uqauhiit Katimayiitlu Nanminiit Uqauhiit
Ihumaliuqatigiit Katimayiitla

13. Nanminiit Uqauhiit Katimayiit havariyaat hamna
hivumuutdjutikhaa atuqtaunialu hivituyumik atuqtauyukhaq
makititirutikhaata hivuniurut, naliutigangatlu hivuniurutait,
ikayuqtiuplutiklu nunalaanut uqauhiqtuqtuni ikayuutait
nalaumatdjariktukhat havautikhaitlu nalautumangumikku

hivunikhaa imaalu ikayuqhimaarlugit hivumuupkarlugit hulilukaarniit Nanminiit Uqauhiit nunalaani katimayiitlu hulilukaaqtut.

13.1 Nanminiit Uqauhiit Katimayiit havaktakhait hapkuat katimaqtigiiklugit Nunalaat Uqauhiqtuqtut (naunaiqhilutik nauniayaqtauyukhat naamatdjuhikhaanun)

13.2 Nanminiit Uqauhit Katimayiit munariyakhait havarilugit kinauyakhait Nunalaani Uqauhiqtuqtuni naulaumatdjuhikhainiklu atuqtautdjuhikhainilu haniayaqtakhait.

13.3 Nanminiit Uqauhiit Katimayiit havaqatigitiaqtakhait ilihimapkaqtiarlugit hulilukaaqyuaugumiklu maliklugit Nanminiit Uqauhiit Ihumaliuqatigiit Katimayiit. (Hapkuat ataani takulugit)

13.4 Naminiit Uqauhiit Katimayiit Gavamatkuni havaqatigiiktukhat Nanminiit Uqauhiita Havakviani (ataani titingniit takulugit) ilihimataiqlugu munarilugulu havaqatigiikhimmaaqublugit hivumut.

14. Nanminiit Uqauhit katimayiit havaatigiktuhat ihumaliuqatigiiktunut katimayinik ihivaqatigiiktunik Nanminiit Uqauhiqtuqtut nunalaanginit. Una aulaqipkauhimayuq Nanminiit Uqauhiit Ihumaliuqatigiit Katimayiit hapkuatlu ilagilugit nauniayaqtauhimayut katimakpata nunalaat uqauhiqtuqtut piyumayainnik

tuhaapkaqtitaugit ihumaliurutaitlu pitquyatik
ihumagiyaupkarlugit.

14.1 Nanminiit Uqauhiit ihumaliuqatigiit Katimayiit
himmauhingniaqtait hapkuak, Uqauhiit Angiqtauhimayut
katimayiitlu Uqauhiit Nanminiit Makitirutikutikhaita
katimayiit.

14.2 Hivunikhait, hulitarutait katimaniitlu katimatdjutaitalu
naunaiyaqtauhimayut uuma havaqatigiiktunik
naunaiyatiqtauhimayukhat maligakhani.

14.3 Havaktakhait Nanminiit Uqauhiit Katimayiit
naunaiyataiqtauhimayukhat maligakhami ikayutikhait
ihumaliuqatigit Katimayiit.

14.4 Nanminiit Uqauhiit Ihumaliuqatigiit Katimayiit
ihiviayiqaktuq tamainit Uqauhiinin.

14.5 Havauhikhauta ihumaliuqatigiit Katimayiit
imautukhaut, ilaulutik havaligata hivituyumik
atuqtauuyukhamik makitirutikhaata hivunikhaat,
naliutigangatlu hulilukarutaita hivunikhaat ihumagilugit
uqauhiit makitiffarutaat.

14.6 Ihumaliuqatigiit katimayiit nunalaat piyumayait
aulapkaqtakhait hivunikhainutlu maligaitalu
huliliukaarutaitlu Gavamatkut ihumagilugit Nanminiit
Uqauhiit Makitirutikhait.

Nanminiit Uqauhiit Havakviat

Ukuak Nanminiit Uqauhiit Katimayiitlu Nanminiit Uqauhiit Ihumaliuqatigiit Katimayiit ihumaluginiaraluaqtuat hivuniuruhiutlu maligakhaliungnialu Nanminiit Uqauhiit makitirutaata mikhaagut, Nanminiit Uqauhiit Havakviat Havaktakhaat uqauhiit hulilukaarutaitlu hivuutdjuhikhaitalu munaritariugu makitirutikhaa humiliqaaq.

15. Ikayurlugulu Kiinauyaqaqtirlugulu Nanminiit Uqauhiit Havakviat (ALC) Gavamatkut hilataani ima itdjuhikhaitigut:

15.1 Aituqhimalugit hulilukarutikhainik ikayuqhimaarlugitlu uqauhii munariniani, makitirutainilu, aulanianilu ublumilu atuqtut maliklugit (imaa, Uqauhiliqiyit, nunalaatni, aulapkamia/havaqatigingniq, ikayuqatigiikublugit hulilukaaqtut.)

15.2 Aulaniqarluni munaqhiyiuluni tutqumaviuluni kitkuliqaaq atugakhainnik uqauhingmikut titiquqtut uqauhiini havaktut kiinauyaqarlutiklu GNWTKunit

15.3 Nanminiit Uqauhiitigut atuqtauyukhanik aulaqipkailutik qaritauyakut tautuktautaagtuniik.

15.4 Hakungnianut aulaqipkailutik Unicode Dene Titingniinik.

15.5 Havaqatigiiklutik aulaqipkialutik iliharvikhainik Numiktitiyiit/Uqaqtiitlu iliharvikhainik itdjuhikhaaniklu,

(Havaqatigiiklutik havakviit havaktaaqtut ima uuktuqtaat qanuriniariakhaanik Akaitcho Gavamatkut)

15.6 Aulaqipkailutik Iningniit Uauhingmikut iliharvikhainik imaalu aalatqiinik hulilukarutinik ubluq tamaat Nanminiit Uqauhiitigut atungniitigut atuqtauyumavailialiquublugu atuqtaunngalu auliniqarluni nunalaani alatqiini.

15.7 Alatqiitlu hulilukarutikhat nauniayaqtauhimayut Nunalaanit Uqauhiqtuqtuni.

15.8 Havaqatigiklutiklu aulapkarlugit nunalaat uqauhiqtuqtutlu Nanminiit Uqauhiit Katimayiitlu

15.9 Naliutigangatlu unipkarlutik Nanminiit Uqauhiit Katimayiinut.

Ilihimayauyukhaq: Hunaliqaak nutqaqtilimaitaa iliurania Nanminiit Uqauhiat Havakuiat kituliqaak uqauhikut.

Nunalaat Uqauhiqtuqtut hulilukaaqtutlu ilihimapkaqtitauyukhat napaqtiutinagu Nanminiit Uqauhiit Havakvianik nauniayaqtuanagu.

Uqauhiit Commissionata Hivunikhaita hamanga nuutiqlugu

16. Naunaiyaqhimayavut aulaqiyaungmatta havaaliuqhugu una Uqauhiit Angiqtauhimayut havaktianik hakugungniqarumaplugu Gavamatkut uqariyaqhimayaat hamna maligaliuramiku una havaaq Uqauhiit Commissionangat atuqauninga atuqtaugakhaiqtu.⁸
Atdjikigivyakhugit Kanadami maligainik aulapkaiyuni

Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretarianga, hakuginiqarumi malaumayumik havaktaaqtuq ihuiliuqtunik havarilugitlu haffuma mikhagut, Gavamatkut havakviini, hapkuat Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiit havaritaaqtaat munarilugu hivumuutdjuhia Nanminiit Uqauhiit munarinia maligakha.

17. Uqauhiit Commoissionangat ihivautariyaa hivitunia nauniaqtauhimayuq uvanga hatdja atuqtumit Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaani nungulimaittuq una nuttaaq Uqauhiit Angiqtauhimayut Havaakhaat Maligakhat aulaqikpata, una Uqauhiit Angiqtauhimayut nuutauniaqtuq Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretariyan'nganut aulania aulaqublugu tahamna nuutaaq nuututauliqpat commoissionangat ikhivavikhaata nunguniarutaanut.

Minista Munaqhiyuq Uqauhiit Angiqtauhimayut Havakviini
Maunaqhiyuq Uqauhiit Nanminiit Uqauhiini

18. Nauniaqhilitik inuktarlutik Ministakhamik munaqhiyukhamik Uqauhiit Angiqtauhimayut Havakviini Munahiyiyukhamutlu Uqauhiit Nanminiini uvalu ukuat Uqauhiit Angiqtauhimayut secretariyangatlu Nanminiit Uqauhiit Katimayiit iliugit Department of Executivekunut munaritaublugu Gavamatkut tamaini aulaqiyaukpat Uqauhiit Angiqtauhimayut Havakviita Maligakhaat uvalu Nanminiit Uqauhiit Munaridjutikhaata Maligakhaat.

19. Aulaqipkailutik gavamatkut tamaini atugakhaita hivituyumik atuqtauyukhamik aulatdjuhikhaita hivuniurutikhainik Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviini atuqtauyukhamik uvaalu hivunikhaliurlugit Nanminiit Uqauhiit munaritdjuhikhainut Ministamut munaripkaqpalirlugu havaakhatlu hapkuat nauniaqlugit maligani.

20. Aulaqipkailutik Uauhiit Angiqtauhimayut havakviini aulapkatdjuhikhainik hivuniurutikhainik Naliutigiakpatlu unipkaaliuqpaliqublugit munaritianningagut hulilukarutainik tamaita Gavamat havakviini.

21. Tamaita aulaqitdjutikhat hivuniurutait hapuninga piqaqtukhat kiinauyat atuqtuyukhat nauniayatiaqhimayukhat, ima minista kiinauyakhanik tukhirumi nalaumalugit tukhingniqaqublugit haniyalirumik havaktilugit.

22. Hapkuat aulaqtdjutikhat hivuniurutait Uqauhiit Nanminiit havakviini Nanminiitlu Uqauhiit Munaritdjuhikhait ilihimapkaqtitaaulugit kitkunuliqaaq autuyukhatlu kitkunitliqaak haniaqhimalugu.

23. Naliutigangatlu ilihimapkaqtitaulutik aulaqiniata hivuniurutainik qanuritaakhaita hulilukarutainiklu Uqauhiit Angiqtauhimayut Secretariniklu, Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiiniklu uvalu Gavamatkut havakviitalu ilagipkarlugit

Minista Unipkaalirangat Uqauhiit Angiqtauhimayut
Havakviinilu Nanminiit Uqauhiit Munarinianilu.

Uqauhiqtuqtut Nunalaat

24. Nauniatialugit Nunalaat Uqauhiqtuqtut atungniitigut, munaqhiniatigut, makitirutainnik, munarinianiklu, ublumilu atuqtunut aulapkarlugit uqauhingmikkut.

25. Naunaitiarlugu Gavamatkut angiriqhimayaqtik ikayuutikhaqtik Nunalaani Uqauhiqtuqtuni atuqtualuaqublugit, munaritiaqublugit, makitiffaaqublugit, munarilugitlu ublumilu atuqtunut aulapkarlugit uqauhingmikkut.

26. Nauniattiarlugu Nanminiit Aqauhiit Nunalaat havaqqatiyakhait inuutitik nunalaamingnilu katimayakhaqtatiklu nunalamingni, nunatangningmingnilu inmikutlu – gavamatik ubluq tamaat atuqpaliaqublugu, uqauhiit makitiffaaliqublugit tamaqtailiqublugitlu.

27. Tahamna piyumayaqtik Nanminiit Uqauhiit Havakvikhaat ikayuutautdjumiluni hivumuuhimaliqublugu avanmutlu autuqtauniqarluni atdikuhiqtaililigitlu, atuqtauninganutlu atuqtaupkarlugu, hulitdjuhikhaitalu atuqtauyukhanik titiqiurlugit nunalaat tamaita uqauhiqtuqtut. Taimailuqpatta havaqatigiikpallianiaqtut taavunga tavunga nunalaat uqauhiqtuqtut hulilukaaqtut havkuiitlu.

28. Una piumayauyuq Nanminiit Uqauhiit Ihumaliuqatigut Katimayiit Nunalaat ikayuqtiniaqtait Gavamatkut maligakhaliuqtaulqpaata.

29. Uqauhiit Katimayiit havauhikhaat hakugiktitauniaqtuq havaakhaqtitaupkarlugit katimaqatigiiklugit Nanminiit Uqauhiit Katimayiitlu Uqauhiit Angiqtauhimayut Secratariayan'nga

Aulaqinia

30. Kanada havaqatigiiklugu aallanguqtitiriilutik Nunatiap Uqauhut Angiqtauhimayut Havaqatigiiktut hivuliuqpiarlugu.

31. Una aulaqipkarluga Maligakhat Atugakhaata Hiunikhaat uvani katimaniani 16th Legislative Assemblimi

32. Aulaqipkaitdjutikhami hivunikhaliurlutik ilihimapkaqtitaunahualiqatdjuk Uqauhiit Angiqtauhimayut havaktiit Maligakhaatlu Nanminiit Uqauhiit munariniata maligakhaanik uvani katimaniingmi 16th Legislative Assemblitkut Katimatdjuhiani. (Piqarlutik fiscal , inuliqiyiit atungakhaini, atungniata nunuanut piyumayainut hivumutdjuhikhaita)

33. Gavamat tamaini titiqiuqhimayunik hivunikhaliuqhimalutik aulatdjuhikhaatigut Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviita GNWTKut uqariyaqhimayait.

34. Aturlugu una atuqtauyarililiqhimayuq Inuliqiyiit hivunikhaliutihimayaat aturlugit ilituriyautdjutigiyumaplugu

GNWTkut hapkuninga havaktaariakhainik Uqauhiit Angiqtauhimayuni tamaini.

35. Angiqatigiklutik Kiinauyat atuqtauuyukukhiatigut Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviinilu Nanminiitlu Uqauhiita munaritdjuhikhaita Kanadami.

36. Uqauhituqtut Nunalaat ikayuqhimaarlugit nalaumayumik atuqtakhainik titiqiuhimayunik aulqipkialirumik hivuniurutikhanik aulaniqublugu nalaumayumik taimunga taimunga.

37. Gavamatkut havaktiita havaktut Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviinilu Nanminiit Uqauhit munariniannilu ilihagtitiarlugit piyukhat.

38. Uqauhiit Angiqtauhimayut hivaktiita havaangmigut hivuniurutikhainik kitkunuliqaqlu uqaqatigigutikhamingnut tuhaatdjutikhamingnutlu atugakhainik hanaiqhihimalutik, nauniatiaqhimalugit hulitdjutikhait “active offer”

39. Amigiagyumilugit atungniit atuqtauuyut Atauhingmik igalaaqaqtumik uqauhiitugut atungniqaqtut havakviit (ima: Manitoba)

40. Atugakhat hivuptingni Nunatiangmi Nunalaani ilituqhiuqtut iliuqiuqtukhat nanminiqtuqtut uqauhingmikut, aimavingmingmi uqauhingmikut munaritiaqtauyumaaqtuit Nanminiit Uqauhiit Alanguqtirutait Nunatiangmi. Munarinia ukiuk malruk naatkaangata ihivriuqtauuyukhaq

ihuaquttauniaqtuq makitirutaita hivuniurutait ihuariakhaita nalaumakpatalu ihivriuutauyukhat.

41. Nutiangmi Bureau of Statistics munarilugu havaqatigikublugit Statistics Kanadalu tamaita Nanminiit Uqauhiit Angiqtauhimayut Nunatiangmi ilautqublugit ilituqhiuqtilugit uqauhiitigutlu unipkaalivqtilugit inungnik kihititilutik.

Nuutilirumik Ikayuutikhat

Standing Committitkut Gavamat Havakviini ilitarhiyut ikayuutikhat aulaqiyaukpatta nauniayaqhimayait qilaminuaq tamaita aulaqilimaitut. Taitmainmat Katimayiit imailiuquhiyut hatdja tahapkuat nuutitirutaita uuktuarutait havaktaulilirliit utaqihimaitumik.

4.2 Ukauhiityatlu Nanminit havakviini atuqtunit nakuhipkaivailiaqublugit.

4.3Kiinauyat ikayuutikhatlu amigaigyuumilugit nunalaanut uqauhiqtuqtunik katimayiiniklumaplugit.

4.4 Ilihimapkainiqlu katimaniitlu nunalani uqauhiqtuqtunik katimayiiniklu Nakuhipkaiyumaplugit.

4.5 Angiqtauhimayut Uqauhiit Nunalaani Katimapkailutik aulaqipkiayukhanut hanaiyaqtut Nanminiit Uqauhiit Havakuikhanganut ukiumi 2010/2011.

4.6 Havaktuni hapkuat havaktauyukhat Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhaat ihuaqhaqtauluni.

4.6.1 Uqauhiit Commissionangat

4.6.1.1 Nunatiangmuitat ilaupkarlugit piyauluaqtukhani.

4.6.1.2 Nunalaani hulilukaaqtuni ilaupkarlugit Uqauhiit Angiqtauhimayut pitquhikhainilu maligakhainilu ilituriyauliqublugit.

4.6.1.3 Takuuffarlugu Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhat talvani Commissionap takuurtait inmikut ilituritiaqtauyukhat hakugikhilungulu.

4.6.1.4 Takuuffarlugu ilauffaaqat Uqauhiit Commissionangat hakungniqaliqublugu gavamat kiinauyaliqiniat havakuiini aulaqipkiakpata Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhainnik, ima havaktauyuq havanga Statutory Offisangat hakugikhivalianiarunaqhiyuq.

46.2 Uqauhiit Angiqtauhimayut Katimayiitlu Nanminiit Uqauhiit Katimayiit

46.2.1 Ukuak malruk katimayiik atauhinguqlugit Nanminiit Uqauhiit Katimayingguqlugit havakatiginiaqhugit Nanminiit Uqauhiqtuqtut nunalaat unalu Uqauhiit Angiqtauhimayut Ministangat.

46.2.2 Inuktautingnia aalanguqtirlugu aalatqiinutlu amigaigyuumilugit kitkuluq inuktaqtaaqut.

Amigaiyuumiyuinaplugit inukhaqtaqtatik uqaqtaaqut uqauhingmikut.

46.2.3 Nauniyatiarlugit Nanminiit Uqauhiit Katimayiit havaktakhait, hakugingniit havaqatigiiklugit qanuqlu havaqatigiigiahainik Ministalu Makgakharlu

46.2.4 Uvalu naunaiyaqhimalugit hulitdjuhikhait, havaakhaitlu, havaktaaqtaait naapkiyaaqhainik, kiinauyat niritdjutikhatik haniyaqtaulutik Maligakhaini Nanminiit Uqauhiit Katimayiini.

46.2.5 Havauhikhaitlu ihivayiita naunaiyaqhimalugit uvalu nunalaamingni inuutitik apiqhuqaarlugit havauhingmik mikhagut.

47. Uqauhiit Angiqtauhimayut Ministangat unipkaliutiaqhimagumik unipkaaqtukhaut aulaqitdjutainik naunaiyaqhimagainiklu Standing Committitkunit Gavamatkut havakuiini Unipkaangmi Kingulingmi Takuurningani Uqauhiit Angiqtauhimayut Maligakhanna 2008-2009mi Naliutiyum Unipkangani Uqauhiit Angiqtauhimayut mikhaagut.

48. GNWTKut ilihimapkaiyukhat Katimayiinik hivuniuqpalliriakhaita Uqauhiit Angiqtauhimayut havakviini Nanminiit Uqauhiitlu munariyaungatigut havakviini.

Nauniatkutaq itdjuhiinik, havaqatigingnikutlu
havauhikhaitigutlu Uqauhiit Angiqtauhimayut havakuiinilu
Nanminiit Uqauhiit Munariyauyiinilu Havakviini.

Ministagiyaat Uqauhiit
Angiqtauhimayut Havakviinilu
Nanminiit Uqauhiit
Munarinalu

Uqauhiit Nanminiit
Munarinia havakviini

Nanminiit(ALA)
Uqauhiit
Katimayiit

Nanminiit(ALAC)
Uqauhiit
Ihumaliuqatigiit
Katimayiit

Nanminiit
Uqauhiit

Uqauhiit Angiqtauhimayut
Havakviit Maligakhaat

Uqauhiit Angiqtauhimayut
Secretariyangat (OLC)

Gavamat Alatqiit
Gavamat Havaqatigiit
Gavamat Havakuiit
Frenchkut Nanminiitlu
Uqauhiit Nanalaangit

Nunalaangit

Nanminiit

Uqauhiit

Havakvik

(Gavamaungitumik)